Automatyczne metody ujednoznaczniania drzew rozbioru wypowiedzeń w języku polskim jako ostatnia faza przetwarzania parsera Świgra

Dominika Rogozińska, Marcin Woliński

Instytut Podstaw Informatyki PAN

5 grudnia 2016

Kontekst

- Parser *Świgra 2* – implementacja *Gramatyki formalnej języka polskiego* Marka Świdzińskiego (1992), z późniejszymi znaczącymi zmianami
- *Składnica frazowa* – bank drzew składnikowych generowanych za pomocą *Świgry 2*, ujednoznacznianych i weryfikowanych ręcznie

Kontekst

- Parser *Świgra 2* – implementacja *Gramatyki formalnej języka polskiego* Marka Świdzińskiego (1992), z późniejszymi znaczącymi zmianami
- *Składnica frazowa* – bank drzew składnikowych generowanych za pomocą *Świgry 2*, ujednoznacznianych i weryfikowanych ręcznie

- *Świgra*, jako parser regułowy, generuje upakowane lasy wszystkich drzew składniowych możliwych dla danego zdania

Przykład drzewa składnikowego

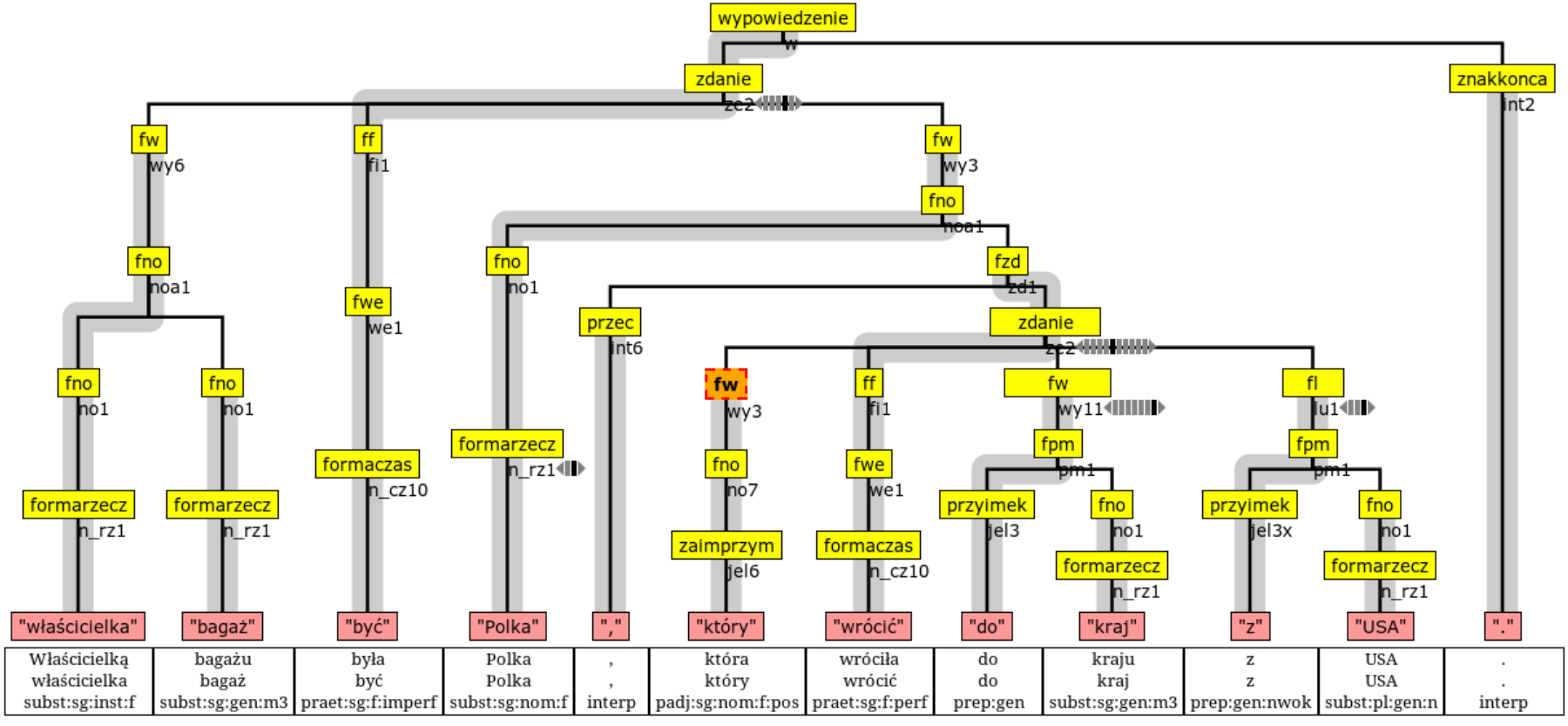

Atrybuty jednostek nieterminalnych

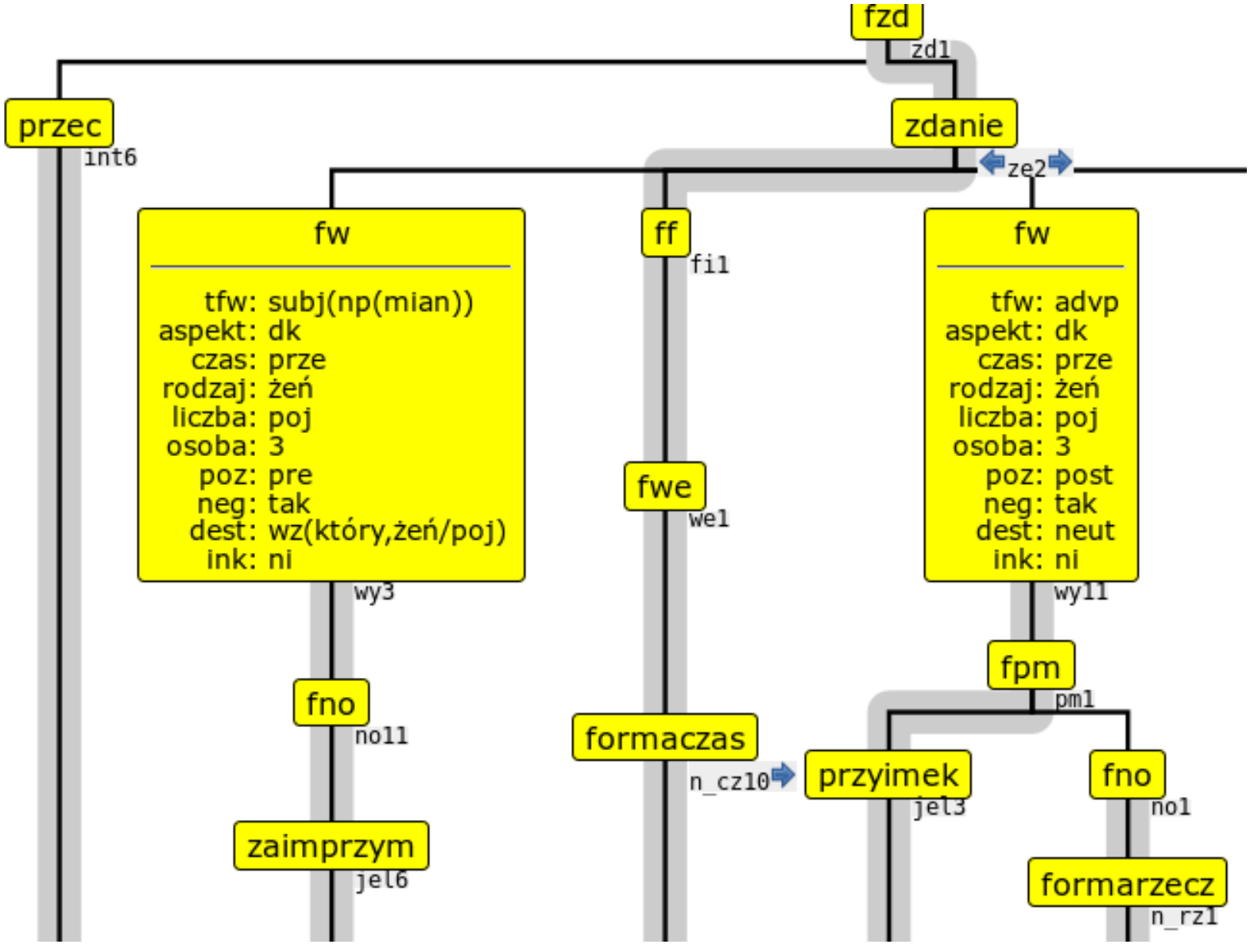

Definicja zadania

- Celem jest opracowanie algorytmu ujednoznaczniającego składnikowe drzewa składniowe
- Automatyzacja zadania wykonywanego przez anotatorów Składnicy

Reprezentacja lasów składniowych

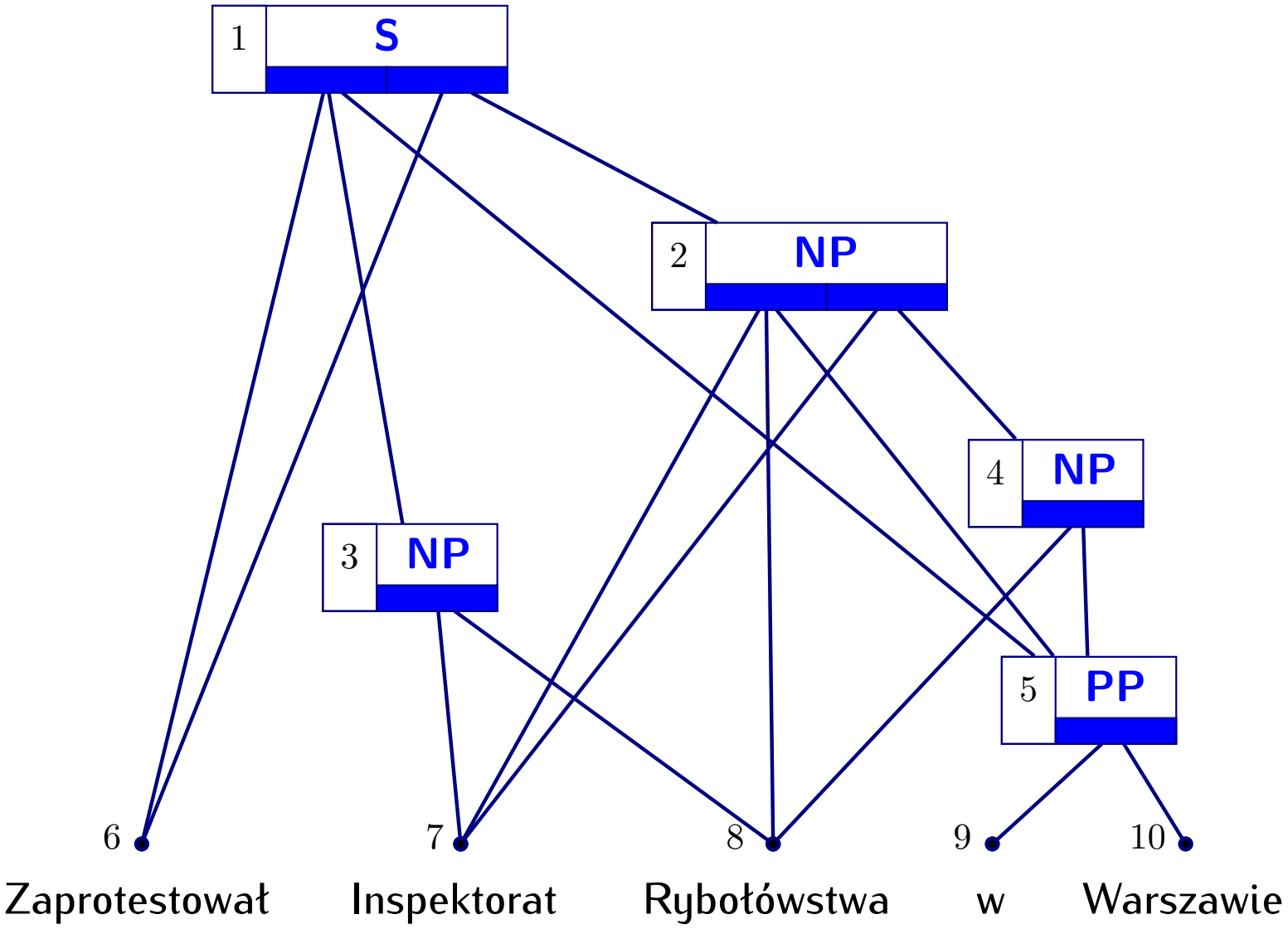

Reprezentacja lasów składniowych

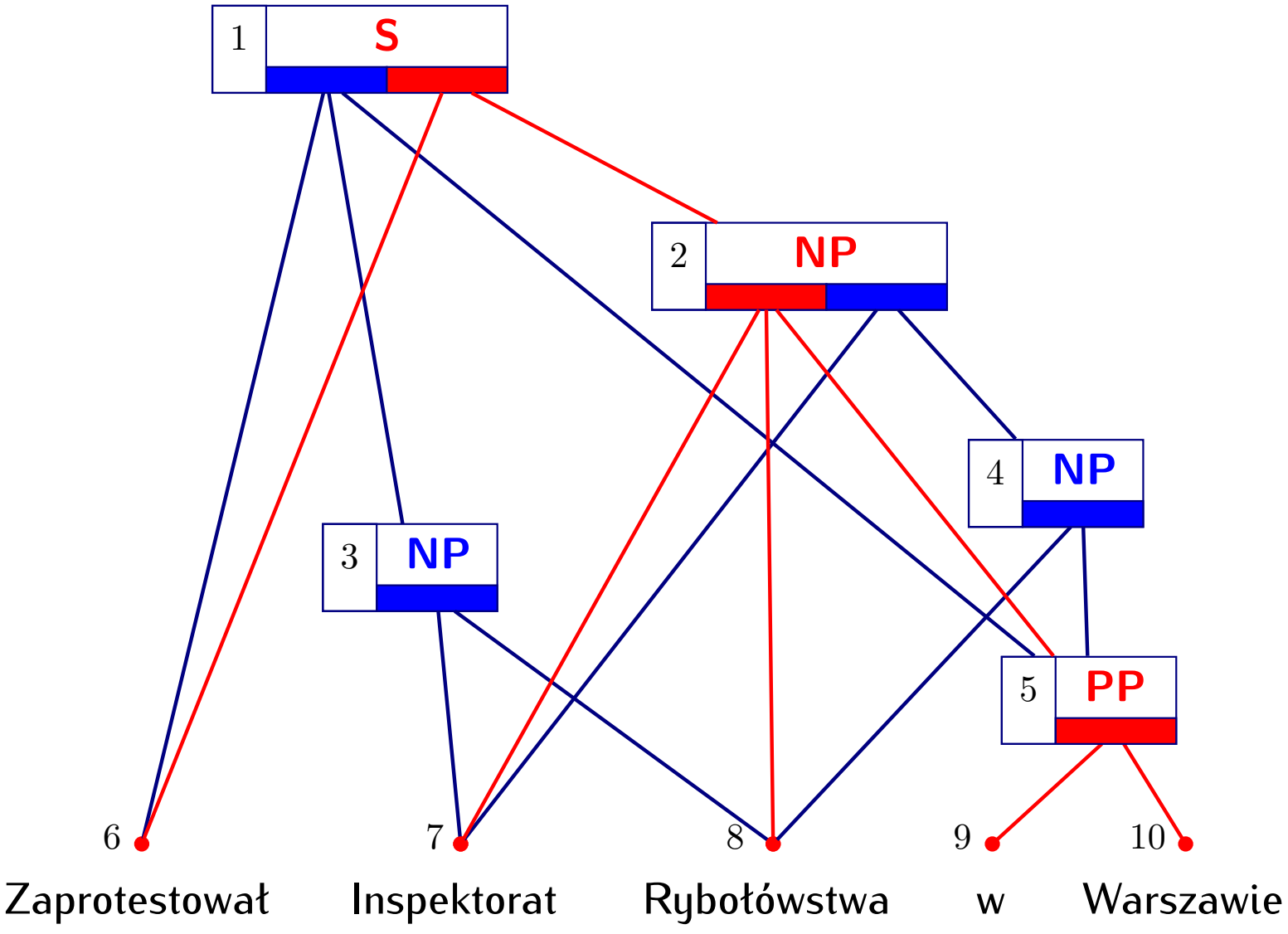

Reprezentacja lasów składniowych

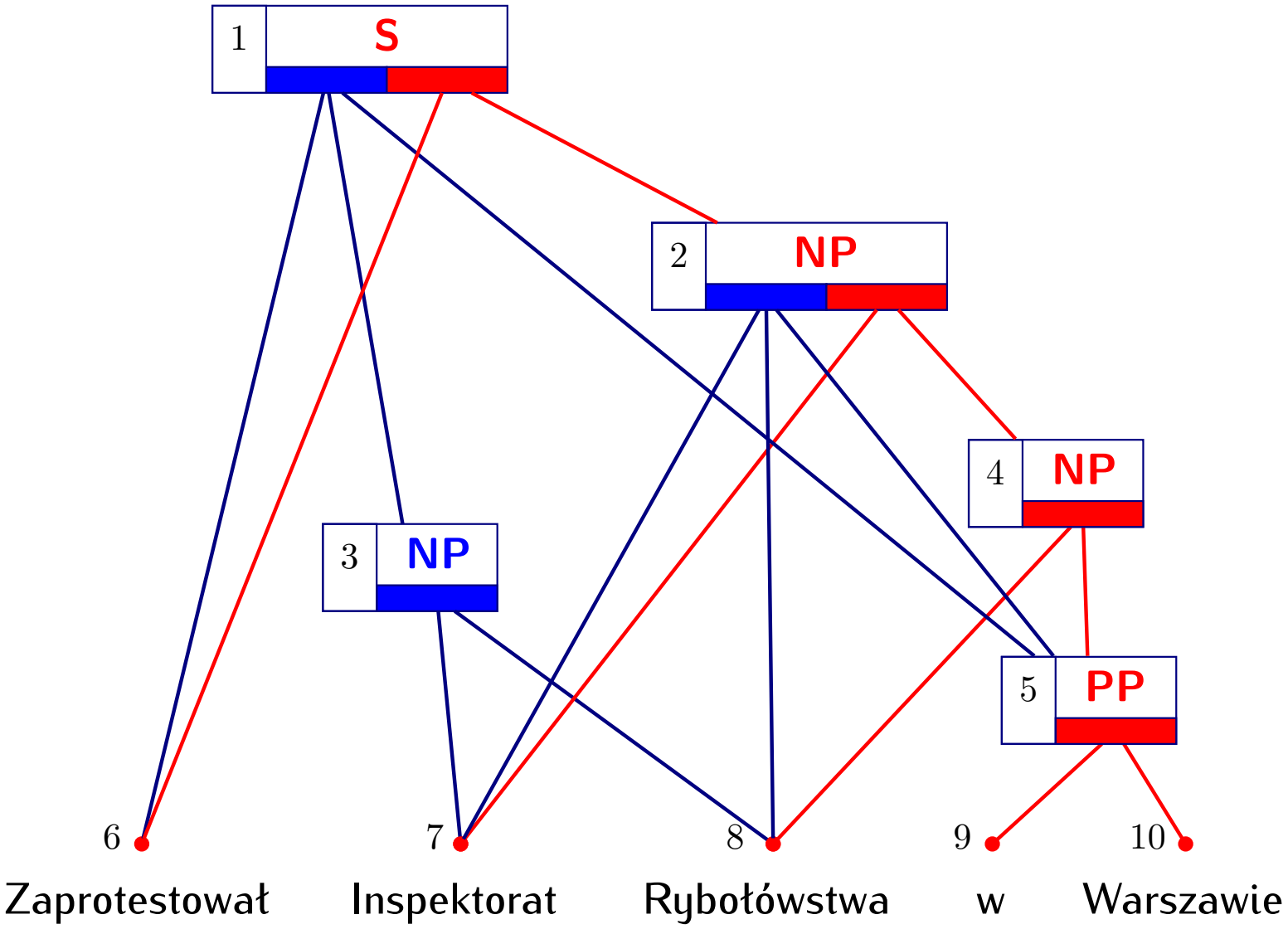

Reprezentacja lasów składniowych

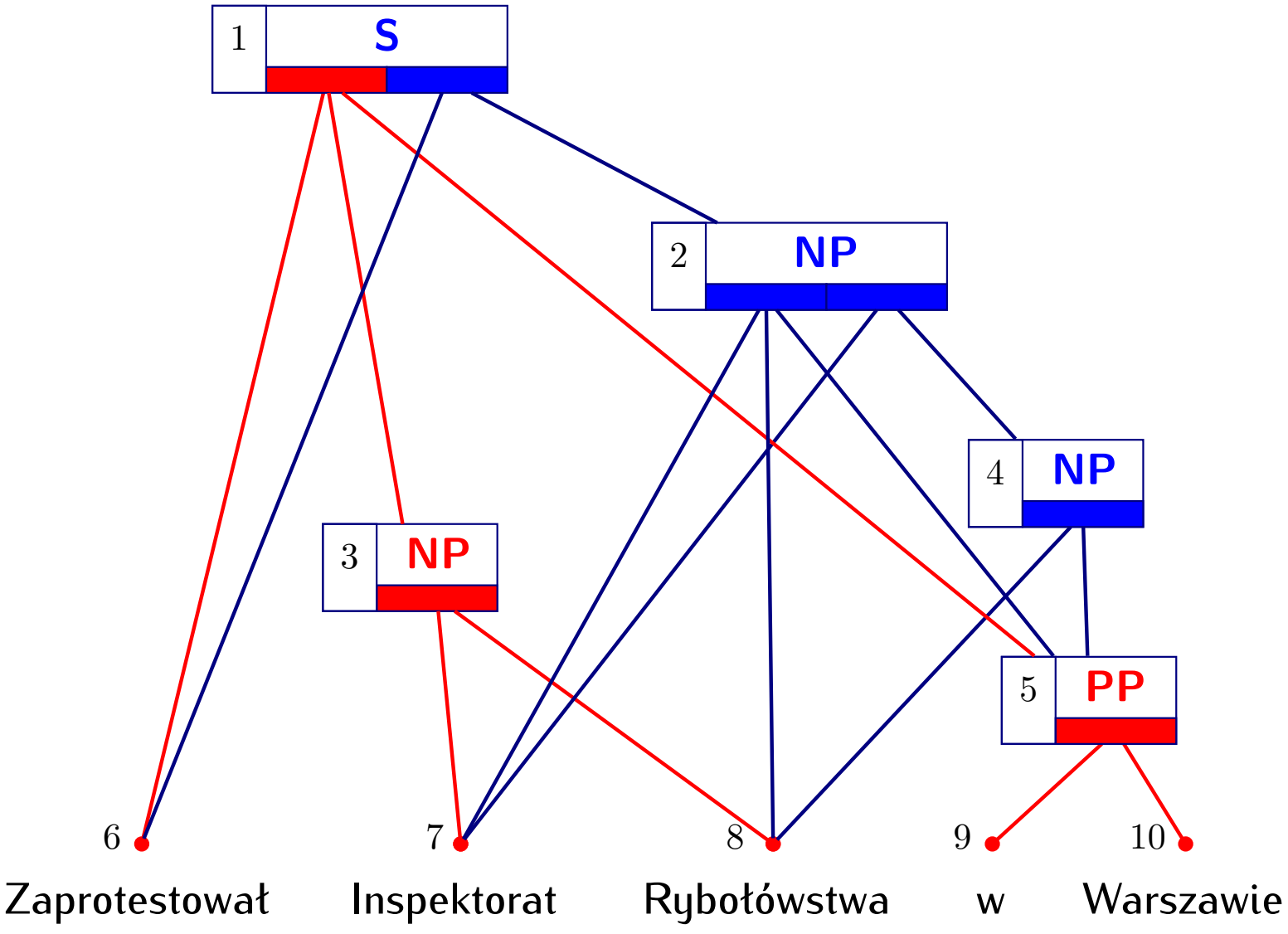

Bibliografia

- Marcin Woliński, Dominika Rogozińska, *First experiments in PCFG-like disambiguation of constituency parse forests for Polish*. [W:] Zygmunt Vetulani (red.), Proceedings LTC 2013, s. 343–347, 2013.
- Dominika Rogozińska, *Automatyczne metody ujednoznaczniania drzew rozbioru wypowiedzeń w języku polskim jako ostatnia faza przetwarzania parsera Świgra*, praca magisterska, MIM UW, 2016.

Ewaluacja

- dobrze wybrany wierzchołek: zgadza się zasięg i jednostka nieterminalna

$$\text{precyzja} = \frac{\text{liczba dobrze wybranych wierzchołków}}{\text{liczba wierzchołków wybranych przez algorytm}}$$

$$\text{pełność} = \frac{\text{liczba dobrze wybranych wierzchołków}}{\text{liczba wierzchołków w danych treningowych}}$$

Ewaluacja

- dobrze wybrany wierzchołek: zgadza się zasięg i jednostka nieterminalna

$$\text{precyzja} = \frac{\text{liczba dobrze wybranych wierzchołków}}{\text{liczba wierzchołków wybranych przez algorytm}}$$

$$\text{pełność} = \frac{\text{liczba dobrze wybranych wierzchołków}}{\text{liczba wierzchołków w danych treningowych}}$$

- w tym zadaniu precyzja i pełność wyników różnią się ±1%
- podajemy tylko F – średnią harmoniczną precyzji i pełności

Ewaluacja

- F_L – zgodność jednostek nieterminalnych na atrybucie *category*
- F_A – zgodność jednostek nieterminalnych na wszystkich atrybutach
- ULAS – zliczenia dobrze wybranych krawędzi w drzewie zależnościowym

Ewaluacja

- F_L – zgodność jednostek nieterminalnych na atrybucie *category*
- F_A – zgodność jednostek nieterminalnych na wszystkich atrybutach
- ULAS – zliczenia dobrze wybranych krawędzi w drzewie zależnościowym

- 10-krotna walidacja krzyżowa

Punkt odniesienia

- cel: ocena użyteczności otrzymanych wyników
- metoda: naśladowanie procesu ręcznego ujednoznaczniania
- model „małpy stukającej w maszynę do pisania”

Punkt odniesienia

- cel: ocena użyteczności otrzymanych wyników
- metoda: naśladowanie procesu ręcznego ujednoznaczniania
- model „małpy stukającej w maszynę do pisania”
  - małpa wybierająca interpretacje – z równym prawdopodobieństwem każda dostępna możliwość
  - złośliwa małpa – najpierw odrzuca wybór poprawny, wybiera z pozostałych

Punkt odniesienia

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
złośliwa małpa	0,859	0,696	0,808

Punkt odniesienia

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
złośliwa małpa	0,859	0,696	0,808

$\sim$70% wierzchołków jest jednoznacznych

Probabilistyczna gramatyka bezkontekstowa

Gramatyka bezkontekstowa z prawdopodobieństwami przypisanymi do każdej z produkcji.

$$[zdanie] \longrightarrow [fw][ff][fw] \qquad 0{,}23$$

Prawdopodobieństwo każdego z możliwych rozbiorów wypowiedzenia jest iloczynem prawdopodobieństw występujących w nim produkcji.

$$P(T) = \prod_{prod \in T} P(prod)$$

Ujednoznacznianie

- ekstrakcja reguł gramatyki z danych uczących
- algorytm dynamiczny (bottom-up) dla obliczania prawdopodobieństw poszczególnych drzew

Wyniki

	F_L	F_A	ULAS
złośliwa małpa	0,859	0,696	0,808
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG	0,923	0,833	0,878

Rozszerzanie opisu produkcji gramatyki

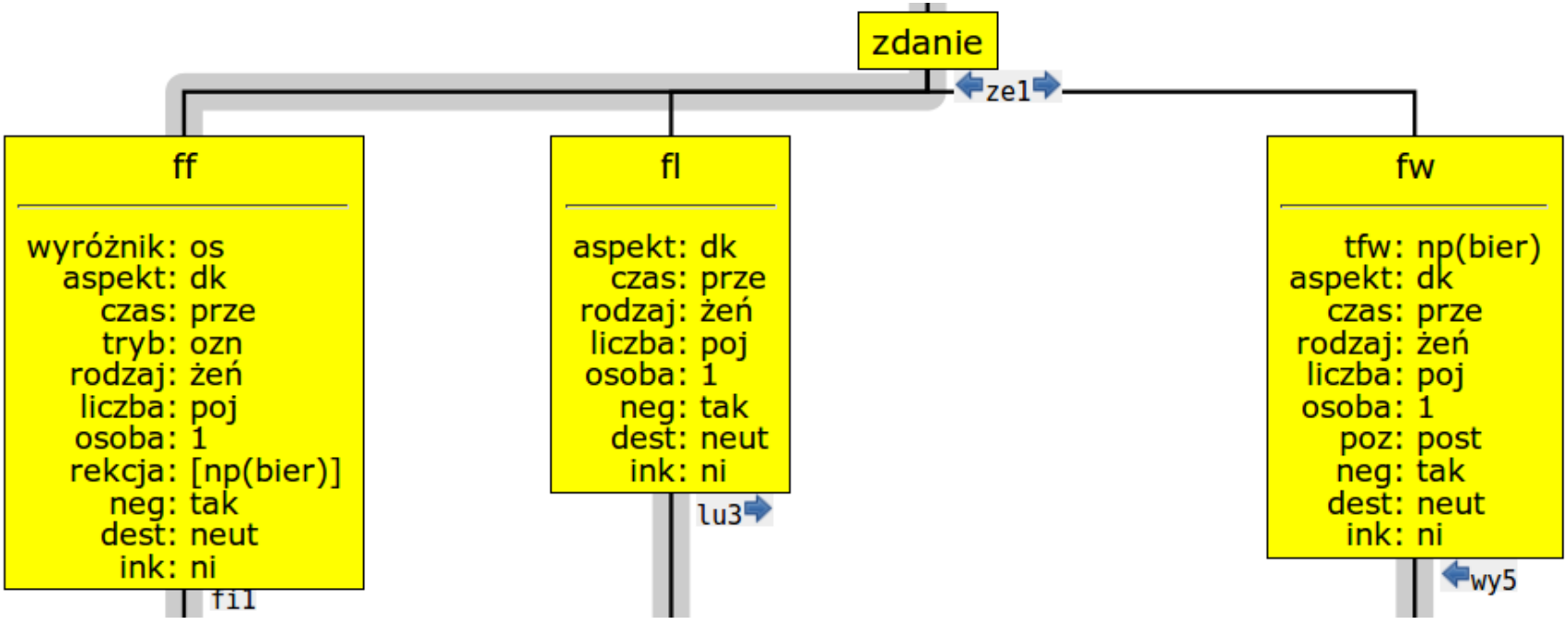

- typ frazy wymaganej
  $[zdanie] \longrightarrow ([ff])[fl][fw@np(bier)]$
- rodzaj, liczba, osoba
  $[zdanie] \longrightarrow ([ff@e@poj@1])[fl@e@poj@1][fw@e@poj@1]$

Wyniki

	F_L	F_A	ULAS
złośliwa małpa	0,859	0,696	0,808
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG	0,923	0,833	0,878
PCFG+typ-fw	**0,941**	0,875	**0,921**
PCFG+RLO	0,936	**0,876**	0,915
PCFG+typ-fw+RLO	0,932	0,873	0,914

Nierozpoznane produkcje

	liczba typów	liczba wystąpień
PCFG	3,434	171,130
PCFG+typ-fw	15,472	248,946
PCFG+typ-fw+RLO	61,281	416,605

Eksperyment: frazy wymagane i luźne

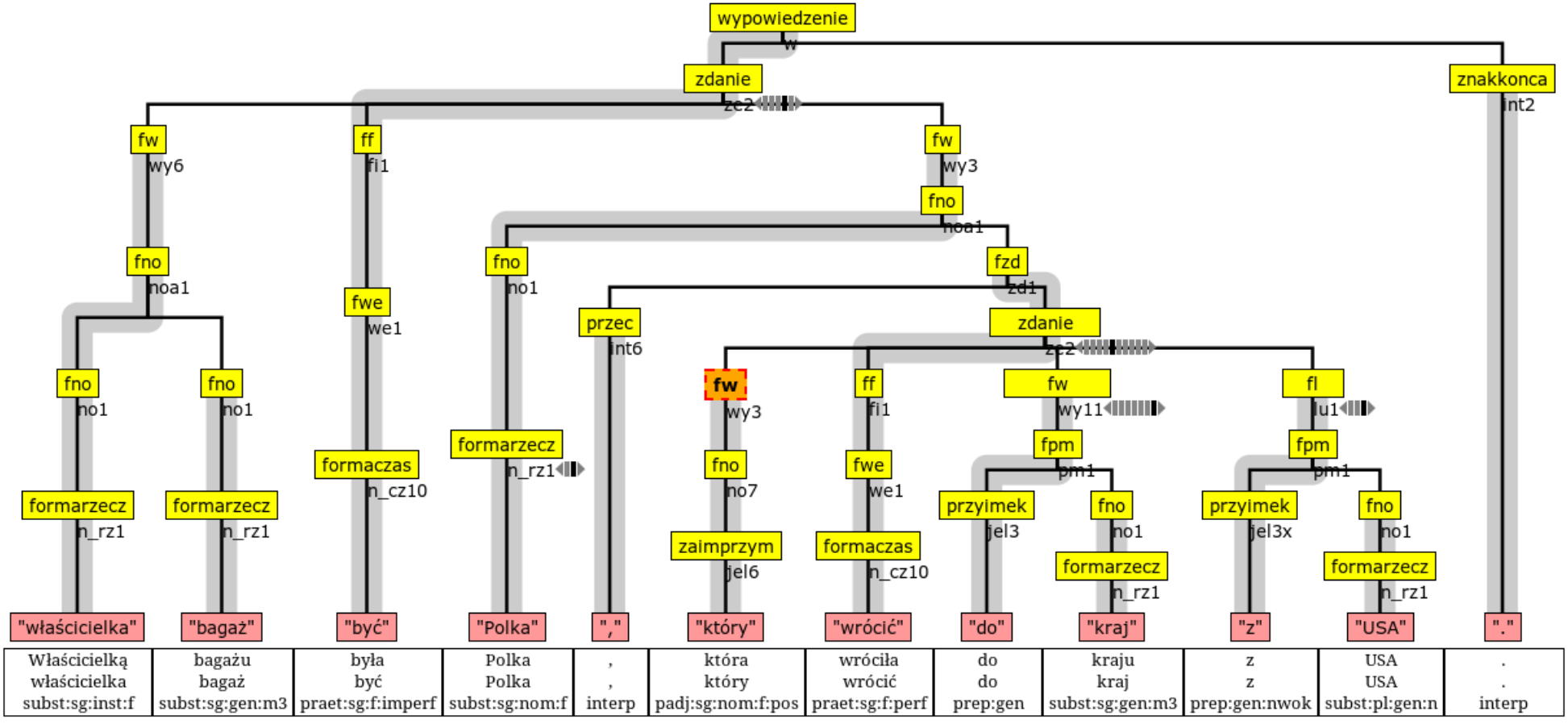

Eksperyment: frazy wymagane i luźne

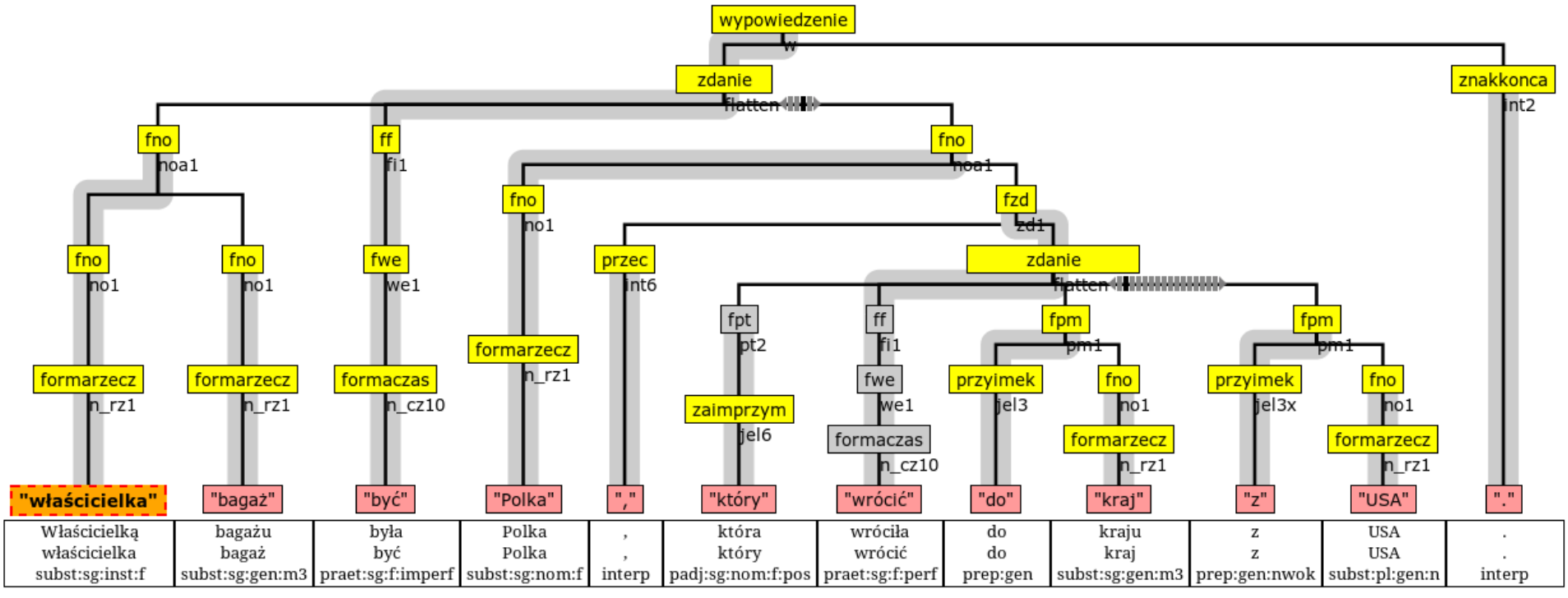

Eksperyment: frazy wymagane i luźne

fw & fl

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG	0,923	0,833	0,878
PCFG+typ-fw	0,941	0,875	0,921

bez fw & fl

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,935	0,890	0,831
PCFG	0,960	0,922	0,890
PCFG+RLO	0,943	0,925	0,859

Granularność wyborów

Błędne wybory potomków w wierzchołkach reprezentujących zdania:

	za mało składników	za dużo składników
PCFG +typ-fw	4,2%	15,0%
PCFG bez fw/fl	2,1%	26,3%

Model maksymalizacji entropii

$$p_M(t|h) = \frac{\prod_i \alpha_i f_i(t,h)}{\sum_{t' \in \tau(h)} \prod_i \alpha_i f_i(t',h)}$$

- lepszy od PCFG – nie zakłada niezależności cech
- liczba cech nie jest ograniczona jak w PCFG
- zmiana podejścia z lokalnego na globalne

Model maksymalizacji entropii

- wybór znaczących cech
- wydajny obliczeniowo (?)
- problem z wykładniczą złożonością rozpakowanego lasu
- Miyao Yusuke, Tsujii Jun'ichi. *Maximum entropy estimation for feature forests* In: Proceedings of the second international conference on Human Language Technology Research, 2002, 292–297.

Wstępne wyniki

	F_L	F_A	ULAS
złośliwa małpa	0,859	0,696	0,808
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG + typ-fw	0,941	0,875	0,921
MaxEnt: podstawowa	0,958	0,905	0,921
MaxEnt: podstawowa + typ-fw	0,958	0,905	0,922

Konstrukcja wektora cech

Przykłady cech do klasyfikacji

- modelowanie szyku zdania
- aktywne krawędzie
- lokalne konfiguracje (local configuration)
- informacja morfosyntaktyczna
- n-gramy cech
- długość produkcji

Luźny szyk zdania

- prawa strona produkcji reprezentowana jako zbiór

	F_L	F_A	ULAS
MaxEnt: podstawowa + TFW	0,958	0,905	0,922
MaxEnt: szyk luźny	0,946	0,870	0,897
MaxEnt: podst. + szyk luźny	0,958	0,890	0,936

Aktywne krawędzie

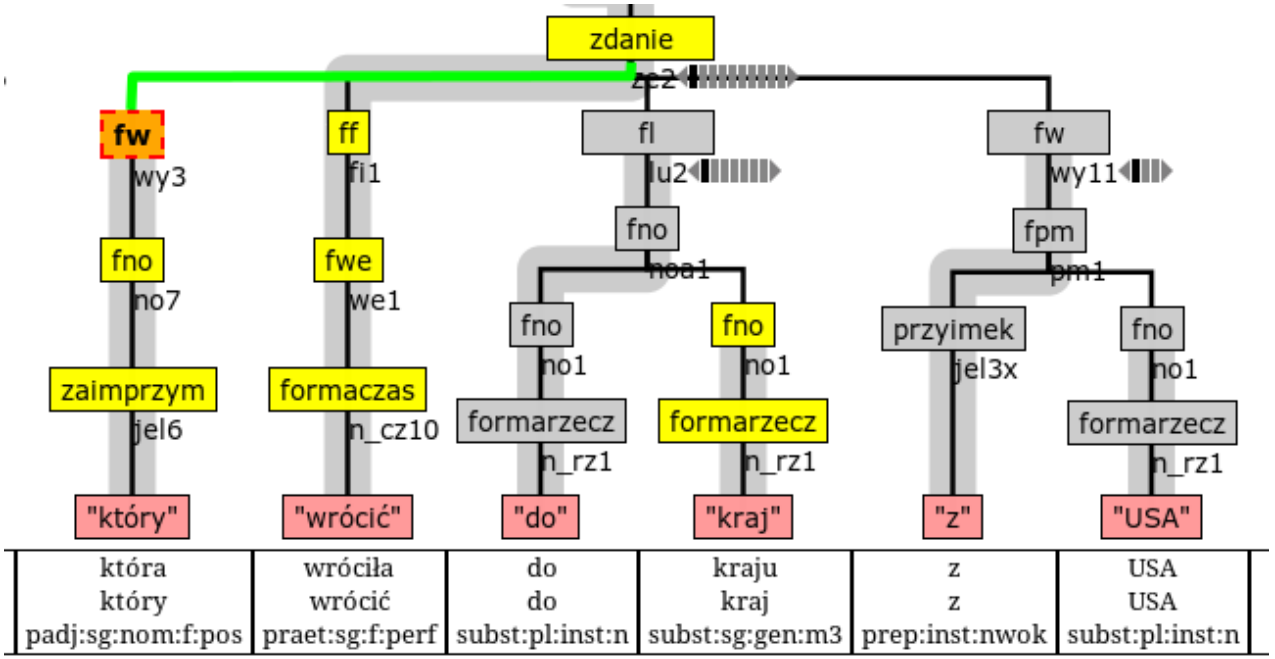

Aktywne krawędzie

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG + typ-fw	0,941	0,875	0,921
MaxEnt: podst. + typ-fw	0,957	0,889	0,934
MaxEnt: rozsz. + szyk luźny + a.k.	0,960	0,893	0,945

Lokalne konfiguracje

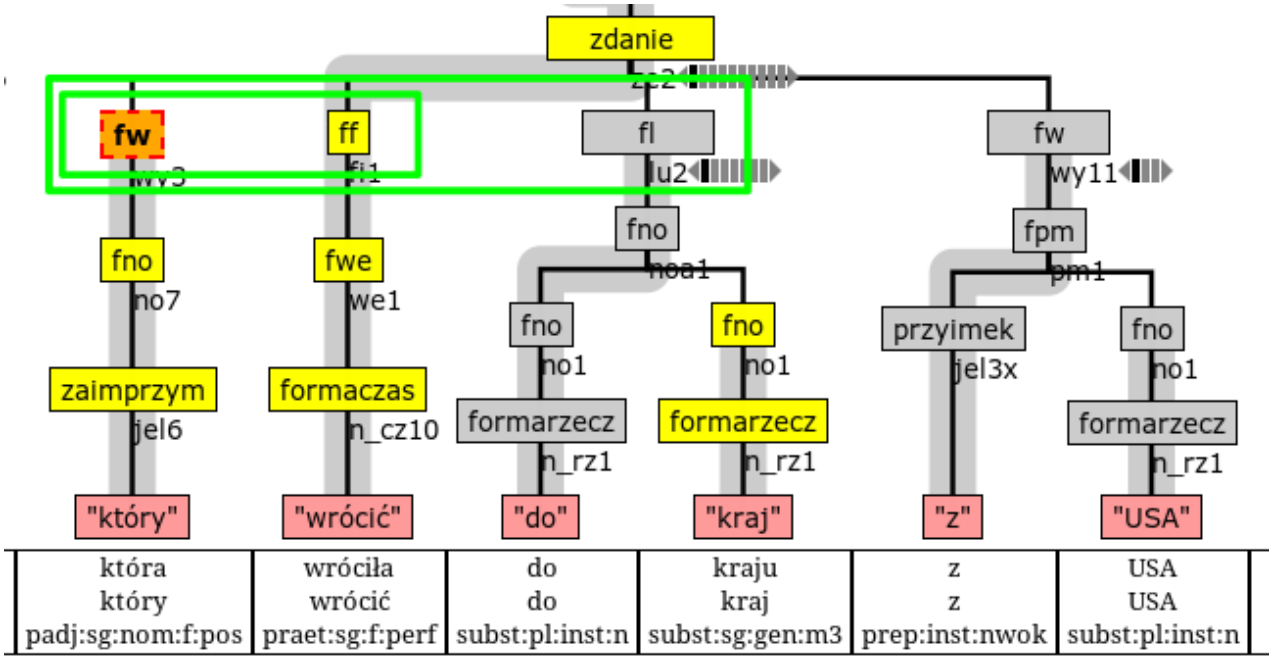

Lokalne konfiguracje

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG + typ-fw	0,941	0,875	0,921
MaxEnt: rozsz.	0,960	0,893	0,945
MaxEnt: rozsz. + lok. konf.	0,957	0,889	0,934

Rozpoznane wierzchołki w zależności od ich zasięgu

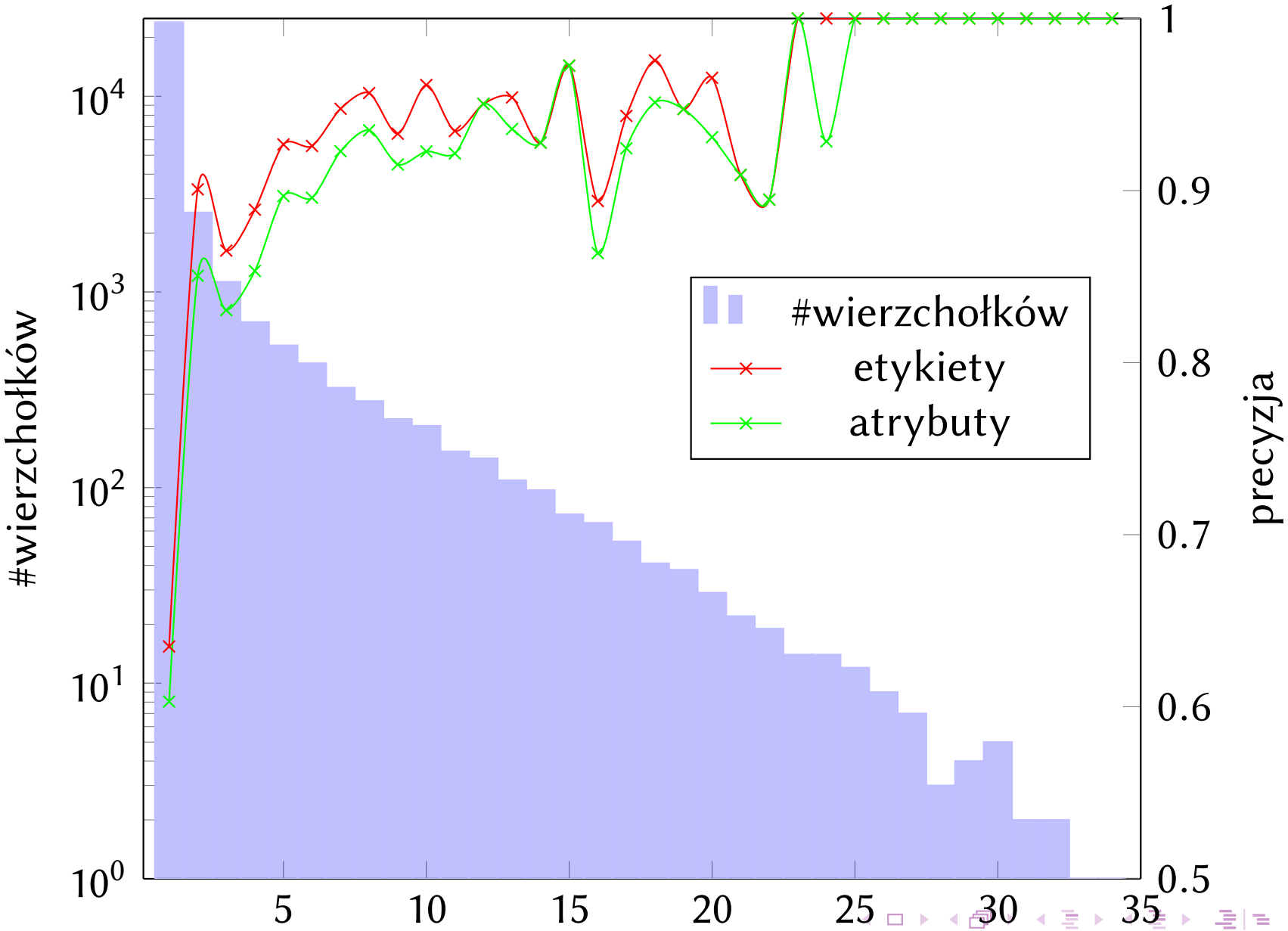

Współwystępowanie atrybutów dla produkcji o długości 1

	F_L	F_A	ULAS
małpa	0,877	0,759	0,832
PCFG + typ-fw	0,941	0,875	0,921
MaxEnt: rozsz.	0,960	0,893	0,945
MaxEnt: rozsz. + wsp.	**0,963**	**0,914**	**0,947**

Wagi atrybutów obliczone w wyniku uczenia modelu

cecha	α_i
fw@subj → fno	3,479327
fno → fpt fno fno fpm	3,165473
fw@prepnp(omiej) → fpm	3,079992
fno → fpt fno fno	2,840276
fw@prepnp(obier) → fpm	2,440277
zdanie → zdanie przec zdanie	1
zdanie → fw fw fl fw ff fl fw	1
zdanie → fw fw fl fw ff fw fl	1
zdanie → fw@np(dop) fl ff fw@subj fl fw@np(bier)	1
fno → fpm fno	0,415269
fno @1	0,2770649
fw@prepnp(wmiej) → fpm	0,2583525
fno → fpt	0,2253499

Podsumowanie i perspektywy

- `http://swigra.nlp.ipipan.waw.pl/`
- dotychczasowe eksperymenty były prowadzone w wyidealizowanych warunkach ręcznie ujednoznacznianego fleksyjnie NKJP1M
- najlepsze wyniki: F_L **0,963**, F_A **0,914**
- ULAS **0,947** lepszy niż w eksperymencie opisanym w Wróblewska and Woliński, 2012 – 0,922
- wada: pracujemy na zdaniach zaakceptowanych przez Świgrę
- zaleta: pracujemy na strukturach zaakceptowanych przez Świgrę

Podsumowanie i perspektywy

Przyszłe prace

- analiza typów popełnianych błędów
- lepszy wybór cech
- powiększanie Składnicy
- dalszy rozwój Świgry

Dobrze ujednoznacznione drzewa

	F_L	F_A	ULAS	F_L	F_A
MaxEnt: podstawowa	0,958	0,905	0,921	0,605	0,513
MaxEnt: podst. + typ-fw	0,958	0,905	0,922	0,605	0,514
MaxEnt: rozszerzona	0,963	0,914	0,947	0,631	0,557